

Vilde og vittige Wilde

150 år efter sin fødsel står Oscar Wilde stadig som en af Storbritanniens mest skandaleombruste forfattere. Hans kunstnerånd tørnede sammen med det victorianske England og skaffede ham en ærkefjende på halsen, der kom til at koste ham to år i fængsel. Og selv i dag er Oscar Wilde både hadet og forgudet – for nylig betalte samlere over 85 mio. kr. for manuskripter og andre af hans ejendele, mens en musical over hans liv blev taget af programmet efter en enkelt forestilling.

Af Lone Theils

LONDON: Den elegant klædte forfatter med de fine træk åbnede fordøren i sit hus i Chelsea og stod ansigt til ansigt med en mand, hvis ansigt var fordrejet af had og utæmmeligt raseri. Markisen af Queensbury var kommet for at hente sin søn, Lord Alfred Douglas, der i forfatterresidensen var kendt som Bosie og Oscar Wildes hemmelige elsker. Man kunne dårligt forestille sig to mere forskellige mennesker den eftermiddag i 1894. Den ene kendt alene for sin udarbejdelse af reglerne for amatørboxning og for et iltet temperament. Den anden berømt for sin lapsede moderigtige stil, sine digte, skuespil og rappe replik. Synet af Oscar Wilde fik markisens raseri til at nå nye højder. Han forlangte at få sin søn udleveret, så han kunne redde ham fra den uterlige sodomi, der – mente faderen – blev bedrevet mellem ham og forfatteren. Han spruttede af raseri. Oscar Wilde målte ham køligt og svarede så: »Min herre. Jeg ved ikke, hvad Queensbury-reglerne går ud på, men jeg kan oplyse om, at Oscar Wilde -reglerne går ud på at skyde ved synet af Dem.« Et point til Oscar Wilde, men det skulle blive markisen, der kom til at få det sidste ord.

Dyr åbenmundethed

Selv om Oscar Wilde havde været gift med Constance siden 1884 og fået de to sønner Cyril og Vyvyan med hende, var det hans homoseksuelle drifter, der kom til at styre hans liv og besegle hans skæbne. Han havde mødt den bare 22-årige Bosie til et te-selskab nogle år i forvejen og havde forelsket sig i den unge, lovende digter på stedet. Problemet var, at den form for kærlighed ikke alene var uacceptabel i det victorianske samfund, der omgav de to. Det var også ulovligt. Da han i 1890 udgav sin første og eneste roman »Et portræt af Dorian Gray« antydede han sin fascination af homoseksuel kærlighed og blev sablet ned af kritikerne, der i mange tilfælde kaldte romanen pervers. Men akkurat som i kunsten havde Oscar Wilde problemer med at holde sin kærlighed til mænd for sig selv i privatlivet. Den forelskede digter havde svært ved at holde sin beundring og forblændelse af Bosie inde. Han skrev kærlighedsbreve til sin udkårne, og allerede tidligt i deres forhold kom det til at skabe problemer. Bosie havde glemt et af brevene i en jakke, han senere lod en studiekammerat fra Oxford arve, og det åbnede muligheden for pengeafpresning. Det kom til at koste Oscar Wilde den fyrstelige sum af 35 pund at sikre sig studiekammeratens tavshed.

Sag om bagvaskelse

Det blev fjendskabet med Bosies far, der kom til at besegle forfatterens skæbne. Markisen var besat af tanken om at redde sin søn ud af kløerne på det monster, han mente, Oscar Wilde var. Han sendte breve til Wildes private klub adresseret til »sodomitten« Oscar Wilde, han forsøgte at forstyrre premieren på skuespillet »Lady Windermere's Vifte« i 1892, så politiet måtte stille med ekstra beskyttelse. Til sidst blev det Oscar Wilde for meget, og han besluttede sig for at indlede en sag mod markisen for bagvaskelse. Det blev en fejl, der kom til at koste ham to år i fængsel. I sidste ende måtte Wilde frafalde anklagen om bagvaskelse, men markisen var ikke parat til at lade sagen hvile. Han sendte en række vidneudsagn fra unge mænd, der havde haft forbindelse til Oscar Wilde videre til anklagemyndigheden, og i foråret 1895 begyndte retssagen mod forfatteren. Både hans litterære værker og kødelige forbindelser blev endevendt foran en dommer og en jury. Oscar Wilde brillerede med sine vittige svar, men de var ikke altid til hans fordel. Som da han blev direkte adspurgt, om han havde kysset en navngivet ung mand og svare: »Nej, overhovedet ikke. Jeg kan dårligt forestille mig et mere almindeligt udseende individ.« Juryen diskuterede i tre timer, men kunne ikke blive enige, og sagen blev afsluttet uden dom. Kort efter blev den rejst igen og denne gang var Wilde blevet en del mere afdæmpet i sine svar. Det hjalp ham dog ikke. Han blev dømt til to års fængsel og kom til at tilbringe omkring 18 måneder af sit liv i Reading Fængsel. Digteren var så dybt forgældet, at hele indholdet af hans lejlighed i Chelsea blev solgt for at betale af på gælden. Og skandalen kom til at koste dyrt i det snerpede victorianske samfund. Et teater, der var ved at opføre et af hans stykker, tog Oscar Wildes navn af plakaten. Han var ikke længere politisk korrekt. Forfatterens liv og karriere i England var så godt som ødelagt, og da han blev sluppet fri, gik der ikke lang tid, før hans forhold til Bosie var slut. Forholdet forvandlede sig senere til direkte fjendskab og førte blandt andet til, at den tidligere elsker skrev smædeskriftet »Myten om Oscar Wilde«, der dog aldrig fik tilladelse til at blive udgivet på grund af sine anklager, der kunne sidestilles med bagvaskelse. Forfatteren tilbragte det sidst af sin tid med at rejse rundt i Europa og befandt sig en stor del af tiden i Paris. Her udviklede en ørebetændelse sig til meningitis, og han døde i 1890 på et hotel, bare 46 år gammel.

Musical-fiasko

Ud over en række skuespil, digte og vittige citater har han efterladt sig en arven efter en kunstner, der turde gå imod strømmen og en fascination af personen Oscar Wildes fascinerende liv. I sidste måned blev der afholdt en auktion over nogle af hans effekter hos Sotheby's i London, og ivrige samlere fra hele verden betalte i alt over 85 millioner kroner for at få fat i manuskripter og andre personlige ejendele fra den farverige forfatters liv. Den største pris indhentede et kapitel af Dorian Gray, der var så forhadet af Wildes samtidige kritikere. Forfatterens håndskrevne notater blev solgt for lidt under 750.000 kroner.

Akkurat som i det virkelige liv kan Oscar Wilde stadig frembringe både kærlighed og had. Mens hans effekter er gået som varmt brød, måtte Shaw Teater i London erkende, at hans underholdningsværdi som musical er meget begrænset. Musicalen om Oscar Wilde åbnede i sidste måned og fik så katastrofale anmeldelser, at der kun var blevet solgt sølle fem billetter til anden forestilling. Efter en eneste forestilling blev stykket taget af programmet. Han ville formentlig selv have haft en vittig replik parat til den anledning.

Fakta: Forfatterjubilæum for Oscar Wilde

Det er i år 150 år siden, Oscar Wilde blev født som søn af den fremtrædende Dublin-læge Sir William Wilde og Jane Francesca Elgee, der i sin ungdom skrev revolutionære digte.

Oscar studerede i første omgang på Trinity College i Dublin og senere på Oxford, hvor han udmærkede sig især i græsk. Han blev gift med Constance i 1884 og sammen fik de sønnerne Cyril og Vyvyan. Men hans store kærlighed var den unge Lord Alfred Douglas, som han havde mødt et par år forinden.

Oscar Wilde udgav sin første og eneste roman i 1890. »Et portræt af Dorian Gray« blev sablet ned af kritikerne på grund af sine homoseksuelle undertoner. Hans skuespil blev til gengæld store succeser, der den dag i dag opføres jævnligt verden over.

I 1895 blev han dømt til to års fængsel på grund af sit homoseksuelle forhold. Constance flyttede med børnene til Schweiz og tog et nyt efternavn. Da Oscar Wilde kom ud af fængslet, gik forholdet til Lord Alfred Douglas i stykker, og forfatteren rejste videre til Paris, hvor han døde i 1900.

Jubilæumsåret har blandt andet budt på en række genopførelser af Wildes skuespil og en auktion over hans efterladte effekter, der har indbragt millioner af kroner. En musical over hans liv har til gengæld lidt en krank skæbne. Allerede anden aften måtte forestillingen lukke på grund af mangel på interesse.

Weekendavisen 27.02.1998

Sankt Oscar

Hybris. Historien om Oscar Wildes martyrium griber og ryster endnu en gang i Brian Gilberts film om den berømte retssag.

Af BO GREEN JENSEN

Wilde - Den første moderne mand (Wilde). Instr.: Brian Gilbert. Manus: Julian Mitchell. Foto: Martin Fuhrer. 117 min. Storbritannien 1997. Dagmar, Grand, Øst for Paradis/Århus og Cafebiografen i Odense.

FOR godt og vel 100 år siden, den 28. februar 1895, ankom den succesombruste dramatiker Oscar Wilde til et af sine tilholdssteder, Albemarle Klubben i London, og fik overbragt en lille hilsen, som markisen af Queensbury havde lagt til ham i receptionen. Det var et kort med påskriften: »To Oscar Wilde - posing as a sodomite«. Nok kunne manden ikke stave til sodomit, men meningen var klar. Korrespondancen kom ikke helt bag på Wilde. Kolerikeren Queensbury var far til Oscars ven og kæreste, Lord Alfred »Bosie« Douglas, og den vrede mand havde jagtet ham i månedsvis. To uger før, ved premieren på *The Importance of Being Earnest*, Wildes fjerde komedie og største succes (det er stykket, som vi kalder *Bunbury*), havde markisen således prøvet at overrække Wilde en symbolsk kurv med smattede frugter og grøntsager. Denne gang var han gået for langt. Nu måtte chikanen ende én gang for alle. Bosie, som hadede sin far, kunne ikke være mere enig. Faktisk var det ham, der overtalte den trods alt tøvende Wilde, til at lægge sag an mod faderen. Wildes øvrige venner advarede ham, ganske indtrængende endda, om at det kunne ende galt.

For eksempel var der den detalje, at Queensbury i og for sig havde ret. Den biseksuelle Wilde havde ganske vist sønnerne Cyril og Vyvyan sammen med Constance Wilde, men han havde ikke opholdt sig meget i huset i Tite Street, siden affæren med Douglas begyndte i 1891. Han havde sin egen lejlighed på St James' Place og gik på natlige togter sammen med Bosie, der havde introduceret ham til trækkerdrengenes miljø. »At flirte med pantere«, kaldte Wilde det. Han var dog vant til at kunne tale sig fra hvad som helst, og i øvrigt var han ikke hvem som helst. Den 1. marts stævnedes han Queensbury for bagvaskelse og rejste til Monte Carlo sammen med Bosie. Den 3. april kom sagen for retten. To måneder senere lå hans liv i ruiner. Den første sag endte med Queensburys frifindelse to dage senere. Samme dag blev Wilde arresteret. Hans værker blev sat på anklagebænken og ført som beviser for hans fordærv. Stædigt insisterede han på, at der ikke findes moralske eller umoralske bøger, kun god og dårlig litteratur. Han holdt sin bevægende tale om »den kærlighed som ikke tør sige sit navn« så overbevisende, at tilhørerne applauderede. Nævningene kunne ikke blive enige, men nu ville retten se blod. Juryen blev sendt hjem, og i den anden sag mod Wilde var der ingen tvivl om udfaldet. Den 25. maj blev han kendt skyldig i usømmelighed og idømt to års hårdt straffearbejde. Alt blev taget fra ham. Hans ejendele kom på tvangsauktion, hans stykker blev taget af plakaten, han måtte ikke se sine børn. I fængslet skrev han »The Ballad of Reading Gaol« og det berømte åbne brev til Bosie, der siden fik titlen *De Profundis*. Han blev syg, mistede hørelsen på det ene øre, mistede næsten også forstanden og kom sig

egentlig aldrig. Da hans kone døde i 1898, hed hun og børnene Holland til efternavn. Wilde blev løsladt den 19. maj 1897. Han tog direkte til kontinentet og levede de næste tre år en omflakkende, stadig mere alkoholiseret tilværelse i Frankrig, Italien og Schweiz. Da Constance døde, brast hans sidste håb om at få sine sønner at se. The Ballad of Reading Gaol blev offentliggjort under pseudonymet C33, som havde været hans fangenummer. Han var 46 år, da han døde af meningitis på Hotel d'Alsace i Paris. Det skete den 20. november 1900. På dødslejet konverterede han til katolicismen.

WILDES liv og sagen imod ham er skildret adskillige gange på film. I 1960 konkurrerede to britiske produktioner om at blive filmen om den infamøse proces. Den bedste, Ken Hughes' *The Trials of Oscar Wilde*, havde Peter Finch i hovedrollen. Robert Morley, som spillede titelrollen i Gregory Ratoffs *Oscar Wilde*, havde større fysisk lighed med Wilde, men karikerede ham unødigt. Michael Gambon, bedst kendt som Dennis Potters *Den syngende detektiv*, spillede Wilde i Henry Herberts *Oscar Wilde* (1986), som i USA blev forsynet med den mere slagkraftige titel *ForbIDDEN Passion*, uden at filmen blev bedre af det. De nævnte titler bygger alle på H. Montgomery Hydes standardværk om Sagen mod Oscar Wilde (1948). Derimod er Ken Russells hysteriske *Salome's Last Dance* (1988), hvori Nickolas Grace som forfatteren følger den franske opsætning af *Salome*, særdeles fri fantasi. Der er i øvrigt tradition for at fremstille Henry Wotton og *Dorian Gray* i *The Picture of Dorian Gray* som halve portrætter af Oscar og Bosie. Den mest levende Wilde, jeg har set, er dog den som Peter Egan gav i David Butlers TV-serie om Lillie Langtry, *Lillie* (1978). Det er med andre ord ikke nyt territorium, som betrædes i Brian Gilberts *Wilde*, der på dansk må trækkes med undertitlen »Den første moderne mand«. Man kan heller ikke sige, at synet på eller billedet af Wilde har ændret sig særligt siden 1960. Ingen har nogen sinde haft det rigtig godt med det, som systemet gjorde mod Wilde, og hvis han i begyndelsen af århundredet primært blev set som en seksuel martyr, har man siden 1940'erne læst ham som en original tænker. Hans skuespil har været fast inventar i repertoiret, ligesom *Dorian Gray* og eventyrene har været evergreens i deres genrer. Gilberts film tager udgangspunkt i Richard Ellmans biografi fra 1987, den seneste store fremstilling i det morads, som manuskriptforfatteren Julian Mitchell kalder »the dense and sometimes fantastic forest of Wildeana«, men Wilde leverer snarere et kompendium af de foreliggende versioner. Den drejer en dans rundt om fabeldyret, trænger ind til mennesket bag myten og indføjer hans hybris-agtige fald som det dramatiske sætstykke. Så hvad har denne version af historien, som de ældre film ikke havde?

Først og fremmest Stephen Fry, der både ligner Wilde og lever sig ind i rollen, tager den på sig med en energi og et register, som tidligere fremstillere har savnet. Lidt for stor, meget kejtet, evindeligt poserende, umådeligt charmerende, når det er dét han vil være, og samtidig så ekstravagant, at man sagtens kan sætte sig ind i, hvor udfordrende han må have virket på tiden. Også Gilberts film bruger flittigt løs af de berømte maksimer og epigrammer, som Wilde fabrikerede med udtømmelig energi. I tilfældet Wilde er det jo ikke nødvendigt at tage dramatiske friheder for at få dialogen til at lyde af noget. Af samme grund ledsages gruen og tarveligheden af ironisk latter fra først til sidst. Wildes vittige replikker indvarsler galgenhumoren i det moderne teater. Især på dette punkt var han virkelig »den første moderne mand« i en eller anden forstand, og det kaster et særligt lys på hans tragedie. Gilberts film bruger mindre tid på selve sagen end de tidligere versioner. Til gengæld skildrer den ægteskabet med Constance (Jennifer Ehle) og forholdet til Douglas (Jude Law), så også de bliver mere end bipersoner. Tom Wilkinson spiller Queensbury som en betingelsesløs tølper, men der er blevet plads til en scene, hvor Wilde bruger sin winning formula og charmerer den rasende mand ved at tale om jagt, heste og fiskeri. Vi ser Wilde arbejde, hører ham læse sit eventyr om den selviske kæmpe, følger med ham på teatret, oplever ham endog på foredragsrejse i *Det Vilde Vesten*, nærmere bestemt Leadville, Colorado, hvor filmen tager sin begyndelse i 1882. Maria Djurkovic's scenografi forsøger bevidst at rekonstruere kendte illustrationer og fotos fra bøgerne om Wilde. Det lykkes overdådigt. Der er et vist rap- sodisk præg over Wilde, som vil have lidt af hvert af det hele med, men i kraft af Fry hænger den sammen, og man gribes og rystes endnu en gang over det, som systemet gjorde ved Sankt Oscar. Læs også Stephen Frys essay om at spille Wilde i *Weekendavisen Bøger*

Politiken 15.04.1995

Rettergang

Kronik

Af Katja Kvaale

For hundrede år siden blev Oscar Wilde idømt to års fængsel med tvangsarbejde. Stud.mag.scient. Katja Kvaale fortæller om retssagen og om forfatteren, der blev dømt af folkestemningen.

'Jeg var den mest groteske genstand, man kunne forestille sig. Når folk så mig, lo de. Med hvert tog, der kom ind, svulmede antallet af tilskuere op.

De morede sig grænseløst. Sådan var det, før de blev klar over, hvem jeg var. Så snart de fik det at vide, steg latteren yderligere. I en halv time stod jeg der i den grå novemberregn omgivet af mængdens spot. Gennem et år efter, at dette var gjort mod mig, græd jeg hver dag på den tid af dagen hvor det var hændt'. Den store mand i fangedragt og håndjern på perronen på Clapham station var ingen ringere end Oscar Wilde. Han skulle overføres fra Wandsworth fængslet i London til Reading Gaol, og man mente ikke det ville være for stor en fornedrelse at lade ham stå i ovennævnte mundering i en halv time i fuld offentlighed.

Forleden var det 100 år siden, at stemningen i Old Bailey-retten - og dermed opinionen i London - vendte imod forfatteren og levemanden Oscar Wilde . Om eftermiddagen den 5. april 1895 blev han arresteret og fængslet. Retssagen mod Wilde er en skamstøtte over det viktorianske Englands intolerance og hykleri. Ligesom Wilde selv ikke troede det muligt, forekommer det i dag helt ubegribeligt, at en mand, der på den tid var en meget kendt og eftertragtet skønnånd i Londons selskabsliv og hvis skuespil gik for fulde huse på teatrene, på kun få uger kunne knuses og styrtes i den sorteste afgrund af glemsel og bespottelse.

Sagen mod Oscar Wilde er betydningsfuld på flere måder. Rent juridisk har den interesseret advokater i flere generationer, og de eksakte ordvekslinger mellem Wilde og advokaterne, der blev offentliggjort i 1948, er et studie i retorisk akrobatik. På advokaternes side var Wildes anklager, Edward Carson, en af sin tids bedste juridiske begavelser, og det krydsforhør, hvormed han den 5. april 1895 fældede Wilde , er gået over i retshistorien.

Wilde selv var, om nogen, ordets mand. Aforismer og charmerende paradokser flød i en uafsladelig strøm fra hans aldrig udtørrende kilde af lun kløgt.

Hans fremtoning var dorsk. Han var stærkt overvægtig, lad i bevægelserne, langhåret omkring et farveløst, måneagtigt ansigt, med tunge øjenlåg og med et stadigt ironisk smil om de tykke læber, men når han snakkede, måtte man overgive sig. Der er talrige vidneskildringer om hvordan han til selskaber tryllebandt sine tilhørere, der rent fysisk stimlede sammen om hans store skikkelse. Hans berømte vid og barnlige glæde ved at pirke ved de kropsforskrækkede viktorianeres selvforståelse betød, at han var en uforudsigelig men altid underholdende gæst, og som sådan populær. Mange af hans paradokser og aforismer står den dag i dag som stjernesud fra en sjældent funklende intelligens. Især i retssagens tre første dage lod Wilde mest af alt til at betragte Old Bailey som en manege, der var stillet op med særligt henblik på en oratorisk et-tag-fat med ham selv, repræsenterende det skønne, det unyttige og det nydelsesbetonede, over for de hvidparykkede britiske advokater, repræsenterende det moralske, det rationelle og det autoritetstro. Wilde var fra selskabslivet vant til, at en kvik bemærknings umiddelbare værdi, målt i de omkringstående overgivne latter, var den mest eftertragtede succes, der fandtes. I Old Bailey manglede der ikke tilskuere til denne optræden, retssagen var - med sit saftige emne og flere berømtheder involveret - et tilløbsstykke, og ofte hilste den tætpakkede sal Wildes veloplagte udsagn med høj latter og bifald. Det skulle vise sig at Wilde tog dødeligt fejl ved at tro, at dette var tilstrækkeligt.

Uagtet at dronning Victoria kun ni år før retssagen fandt sted havde underskrevet en lov imod 'utilbørlighed mellem mandspersoner såvel privat som offentligt', havde Wilde ikke fantasi til at forestille sig, at det offentlige England ville udvise så stor tarvelighed over for ham. Han har tilsyneladende stølet på, at hans charmerende og indtagende væsen ville være så tilpas reklame for hans person, at indiskret og vulgære snagen i hans seksualliv ville være irrelevant. Måske nærede han et naivt og forfængeligt håb om at kunne udgøre et indirekte forsvar for kærlighed mellem mænd i bred forstand, og med denne balancekunst således holde de hvide parykker stangen. Gang på gang bortforklarer han den stadige strøm af indicier på hans homoseksualitet med florumvunden franskinspireret æstetisering over ynglinge og mere modne mænds frugtbare symbioser.

Retssagen og omstændighederne omkring den, der blev samlet af advokaten H.

Montgomery Hyde i 1948 og oversat til spændstigt dansk af Mogens Boisen i 1962, er en læseværdig gyser over hvordan Wilde , som nattergalen i løvens dødsdrom, gradvis trættes ud. Gyset består ikke mindst i hvordan skarens loyalitet skifter.

RETSSAGEN mod Wilde startede faktisk med at Wilde anlagde injuriersag mod Marquisen af Queensberry, der var far til Wildes unge ven, Lord Alfred Douglas. Marquisen, der var fuldstændig ligeglad med sin søn, men for sportens skyld gerne knuste en feteret stjerne, havde indleveret et skæbnesvangert lille kort i Wildes klub. Kortet var ganske vist forkert stavet, men det fremgik dog at Mr. Wilde 'poserede som sodomit'. Wilde ville ikke sidde dette overhørig men i offentlighed nedlægge det nederdrægtige menneske, som marquisen var almindelig kendt for at være.

Lord Alfred Douglas så frem til at vidne mod sin far. Sagen om strafbar æreskrænkelser indledtes den 3. april 1895, men allerede to dage efter måtte Wilde frafalde, og sagen vendtes da mod ham selv.

I bøssehistorisk perspektiv er det værd at notere sig at Wilde aldrig direkte indrømmede, at han var bøsse. Antydningens kunst var hans domæne, 'en mand, der kalder en spade for en spade, skulle tvinges til at bruge en'. Hans forsvarsadvokat, Edward Clarke ville kun tage sagen, såfremt Wilde ikke var bøsse. Clarke vidste, at sagen hurtigt ville komme til at dreje sig om dette punkt alene, og ikke om hvorvidt det var tolerabelt at være det eller ej, det punkt havde dronning Victoria som bekendt afgjort på forhånd. Forsvareren fik derfor indledningsvis og under fire øjne Wilde til 'som engelsk gentleman' at sværge på, at han ikke var bøsse, og blev først under processerne grebet af panik da han kom i tanker om, at Wilde måske nok var gentleman, men ikke englænder! Trods utallige velmenende advarsler fra venner som George Bernhard Shaw og Sir Arthur Conan Doyle og opfordringer om at rejse til Frankrig hvor der ikke var lovgivning imod homoseksuel kærlighed, blev Wilde i London, mens rebet strammedes. Wilde havde truffet Andre Gide i Algier kort før sagen startede. Også Gide opfordrede ham til at blive væk fra England. 'Hvordan kan jeg være forsigtig', svarede Wilde . 'Det ville være et skridt tilbage.

Jeg må gå videre så langt som muligt. Der er noget, som er bestemt til at ske...noget andet'. Han, æstetikens ypperstepræst, ville ikke flygte fra glammende filistre, han ville gå planken ud.

Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde blev født i Dublin den 16. oktober 1854. Hele den irske ø var i Oscar Wildes levetid under den britiske krone.

Befolkningen var halveret i antal, dels af kartoffelpesten, der resulterede i to millioner ireres sultedød, dels af emigrationen, hvor andre to millioner flygtede. Det anglo-irske aristokrati og 'landed gentry' var for manges vedkommende taget til London af ren kedsomhed, og i Dublin gik selskabslivet i de slide saloner på bedste beskab. 'Vi

ligger alle i rendestenen, men nogle af os kigger på stjernene' sagde Wilde. Et farverigt og ekstraordinært persongalleri af revolutionære separatister, fabulerende digtersjæle og fordragne skønånder har tumlet om i Wildes barndomshjem. Det talte ord, en punchline efterfulgt af skoggerlatter som kontant afregning på ens vid, er en højt estimeret egenskab i Irland, og det er en kendsgerning at denne ø, trods hungersnød og elendighed, har fostret de allerstørste forfattere. Som forfatter tilhørte Wilde den såkaldte 'Irske renaissance' der også indbefattede George Bernard Shaw og W.B. Yeats. Trods store forskelle på disse skribenter havde de et til fælles, de var irene og havde som sådan en udenforståendes klarsyn på England og de viktorianske dyder. Man kan sige, at Wilde i mange henseender holdt et spejl op foran briterne og formåede at få dem til at le ad sig selv. Frankrig var Wildes andet åndelige fædreland. Han skyldte den franske symbolisme og fin de siècle-strømningerne af dekadent skønhedsdyrkelse meget, og spankulerede tidligt rundt på Picadilly Circus som selvudnævnt og iscenesat æstet, med enten en kæmpe solsikke eller de franske bøssers symbol, den grønne nellike, i knaphullet på sin utidssvarende velourdragt.

EFTER STUDIER i blandt andet oldgræsk historie og filologi på Trinity College i Dublin fik han et stipendium til Magdalen College i Oxford.

Allerede i Oxford-dagene forkortede Wilde sit navn ved at stryge de tre mellemnavne, for, med hans egne ord, 'et navn, der er forudbestemt til at leve på alles læber, bør ikke være for langt - det bliver for dyrt i annoncerne'.

Dette ræsonnement skyldtes ikke falsk beskedenhed, men netop noget så sjældent som ægte ubeskedenhed. Inspireret af en buste af Kejser Nero, som Wilde havde set på Louvre, lod han sit hår krølle, og ved indrejsen til Amerika i forbindelse med en foredragsturne udsang han til de måbende toldere, at han ikke havde andet at deklarerere end sin genialitet, en charmerende fornærmelse, der nok sigtede mod amerikanernes formodede følelse af underlegenhed over for en europæisk forfatter. Siden han var ganske ung besad Wilde en mageløs selvsikkerhed og en klædelig tilbagelænet selvglæde, 'at elske sig selv er begyndelsen til en livsvarig romance'. Dette er blot nogle af hans mange ikke-viktorianske karaktertræk.

Samtidig med Oxford-stipendiet modtog Wilde den eftertragtede Berk-ley Gold Medal i græsk. Efter hans død fandt man blandt hans få ejendele en pantessedel på guldmedaljen. Dette skal ikke forstås sådan, at han nogensinde satte sit intellekt i pant, men han var til gengæld parat til at gå langt for at opretholde sin nydelsesorienterede og ikke helt billige livsstil. På et tidspunkt under retssagen forsøger Carson at give det indtryk, at Wilde drak sine unge mandlige venner fulde for at fordærve dem.

Wilde drejer sagen væk fra moral henimod festlig dekadence: Carson: 'Fik nogen af de mænd, der besøgte Dem på Savoy, whisky og soda og isafkølet champagne?' Wilde: 'Jeg kan ikke huske, hvad de nød'.

Carson: 'Drikker De selv champagne?' Wilde: 'Ja. Isafkølet champagne er en af mine yndlingsdrikke - meget imod min læges råd'. Carson (bidsk): 'Vi er uinteresserede i Deres læges råd, sir!' Wilde (elskværdigt): 'Det er jeg også!' Salen hilste dette med høj latter.

Wilde elskede mennesker og fest, og festligholdt menneskeheden uden smålig skelen til negative saldoer. Intet var ham fjernere end mådehold, fornuft og bogholderi, ødselhed og eks-travagance var tværtimod hans adelsmærker.

'Giv mig luksus, og jeg kan undvære selv elementære livsfornødenheder', koketterede han, 'det er kun ved ikke at betale sine regninger, man kan gøre sig forhåbninger om at leve i borgerskabets erindring'. Man kan betragte Oscar Wildes ganske liv som en provokerende iscenesættelse af de viktorianske dyders antitese.

DET MEST interessante ved retssagen er, at Carson søger at bruge Wildes litteratur for at påvise hans dårlige indflydelse på uskyldige unge mænd.

Wilde på sin side fastholder, at litteratur og kunst ikke kan bedømmes moralsk og at et kunstværk eller et menneske ikke kan fordærve et andet menneske. Carson konfronterer Wilde med hans egne sentenser i følgende forrygende ping-pong: 'Syndighed er en myte opfundet af gode mennesker til forklaring af andres ejendommelige tiltrækning'. Synes De det er sandt?' Wilde: 'Jeg tænker sjældent på, om noget, jeg skriver, er sandt'. Carson: 'Religioner dør, når det bevises, at de er sande'.

(Fortsættelsen lyder - 'Videnskaben er registeret over døde religioner'). Er det sandt?' Wilde: 'Ja, det mener jeg. Det antyder en livsanskuelse om videnskaber, som efterhånden vil opsuge religionerne, men det er for stort et spørgsmål at gå ind på nu'. Carson: 'Er det til gavn for de unge?' Wilde: 'Alt er godt, som stimulerer tænkningen, uanset i hvilken alder'. Carson: 'Hvad enten det er moralsk eller umoralsk?' Wilde: 'I tænkningen findes der ikke noget, der hedder moral eller umoral'.

Carson: 'Lysten er det eneste, man bør leve for?' Wilde: 'Jeg mener, at virkeliggørelse af en selv er livets hovedformål og at virkeliggøre sig selv gennem lyst er bedre end at gøre det gennem smerte. Jeg er i så henseende helt på de gamle grækernes parti.

Det er en hedensk tanke'. Når den stivsendede Carson læser op af svulstig litteratur og privatkorrespondance i retten, klager Wilde over hans uskønne diktion, men nægter at forholde sig moralsk til indholdet.

Carson: 'Er dette et almindeligt brev?' Wilde (noget utålmodigt): 'Alt, hvad jeg har skrevet, er ualmindeligt...jeg poserer ikke som almindelig, i himlens navn! Litteratur kan kun være usømmelig ud fra et litterært synspunkt, det kan nemlig være noget, der er betydeligt værre end umoralsk - det kan være slet skrevet. Carson har i retten også fat i Wildes roman 'The Picture of Dorian Gray' (1891). Det ironiske ved det hele er, at 'The Picture of Dorian Gray' netop er en meget moralsk roman, mere moralsk end Oscar Wilde brød sig om at indrømme offentligt. Der er naturligvis tale om en overordnet moral og ikke snerpede småborgerlige regler om sædelighed.

Bogens pointe er, at man skal tage ansvaret for sit eget liv og egne valg, at samvittighed ikke kan sættes i pant eller byttes mod evig ungdom og skønhed, at alt i livet har konsekvenser og at man før eller siden indhentes, hvis dette har været fornægtet. Blandt det, Carson ikke læser højt i retten, er: 'De bøger, som verden kalder umoralske, er dem, der

viser verden dens egen skam'. I romanen fastslår den modne Lord Henry over for den umodne yngling Dorian Gray, at der ikke findes god og dårlig indflydelse. Al indflydelse er forkert, fordi man da ikke brænder med egne flammer og fordi man begår lånte synder. Man bliver 'et ekko af en andens musik'. Selvudvikling og selvrealisering er til gengæld livets formål, men problemet er, at folk er bange for sig selv. I det ydre liv praktiseres velgørelse over for de fattige, men 'folks egen sjæl sulter og er nøgen.

Modet har forladt vores race!' Lord Henry driller Dorian Gray: 'For dig repræsenterer jeg alle de synder, du ikke selv har modet til at begå. Altså personligt mod og ansvar over offentlig udvortes moral! Her rejser vores egen Søren Kierkegaard sig op af erindringen: 'Lad andre klage over, at tiden er ond, jeg klager over at den er ussel, thi den er uden lidenskab.

Menneskenes tanker ere tynde og skrøbelige som kniplinger...deres hjertes tanker ere for usle til at være syndige...deres lyster ere adstadige og dorske, deres lidenskaber søvnige, de gøre deres pligter, disse kræmmersjæle...' Både Kierkegaard og Wilde er tilhængere af, at man tænker selv frem for at lade masserne vise vindretningen, og at man under ansvar er sig selv / bliver sig selv. Alle tidsaldre har deres larmende hekseafbrændinger, men i sindets stille indre ved mennesket, hvad der er rigtigt.

OSCAR WILDE blev idømt to års fængsel med tvangsarbejde. Fængselsopholdet nedbrød ham fuldstændigt såvel psykisk som fysisk og dommen var i realiteten en dødsdom. Han havde kun meget få venner efter sit fald og i Londons society-kredse var det, som havde han aldrig eksisteret. Han blev løsladt den 19. maj 1897 og levede incognito i Paris indtil sin død. Selv på dødslejet på et lille hotel i rue des Beaux Arts drak Wilde champagne. At indtage champagne var mere end nogensinde før mod lægernes råd, men Oscar Wilde mente, at det kunne han lige så godt, da han alligevel ikke ville overleve århundredeskiftet, det ville englænderne simpelthen ikke tillade.

Han kom dog til at opleve næsten et år af dette, som det skulle vise sig noget mere tolerante sekel. Han døde 30. november 1900 og ligger nu begravet på Pere Lachaise kirkegården i Paris. Lad os håbe at en betænksom franskmand forleden lagde en solsikke på hans grav.